



ปัญหาทางสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน กรุงเทพมหานคร*

สุธานันท์ กัลละ**

ศศิวิมล บุรณะเลข**

มาลินี อยู่ใจเย็น**

รุ่งนภา จันทรา***

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางสุขภาพจิตและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนแออัดริมทางรถไฟ มักกะสัน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรที่อายุ 15-60 ปี จำนวน 274 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนที่ 2 เป็นแบบคัดกรองปัญหาทางสุขภาพจิตฉบับภาษาไทย (Thai GHQ-12) ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ .79 และ .82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) และสถิติ ไคสแควร์ (Chi-Square test)

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนแออัดริมทางรถไฟ มักกะสันร้อยละ 34.7 มีปัญหาสุขภาพจิตผิดปกติแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความบกพร่องทางสังคมร้อยละ 24.2 และอาการวิตกกังวลและซึมเศร้า ร้อยละ 5.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตพบว่า ศาสนา สถานภาพ การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว การใช้สารเสพติด สัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำ การผ่อนคลายความเครียด ความเชื่อเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิต และการมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด มีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนริมทางรถไฟ มักกะสัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยนี้นำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจโดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันปัญหาทางสุขภาพจิตและจิตเวช

คำสำคัญ: ปัญหาทางสุขภาพจิต; ชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน; กลุ่มเปราะบาง

*สนับสนุนการวิจัยจากสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข

**วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, e-mail: suthanan_pop@hotmail.com

*** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี



Mental Health Problems of People in Makkasan Railroad Bangkok Metropolis*

Sutthanan Kallaka **

Sasiwimom Buranarak**

Malinee Yeujaiyen**

Rungnapa Chantra***

Abstract

The purpose of this study aimed to investigate mental health problems and factors related to mental health problems of the people living in the Makkasan Railway Slum Community, Bangkok. A purposive sampling method was used to recruit 274 people aged 15–60 who lived in the slum community. The research instruments consisted of (1) Personal information and the (2) Thai General Health Questionnaire: Thai GHQ–12. The reliability (Cronbach's alpha) was .79 and .82. Data were analyzed by descriptive statistics and Chi-Square tests.

The results revealed that 65.3 percent of people living in the Community had normal mental health status, 34.7 percent had mental health problems. The latter were categorized into two types which were social impairment (24.2%) and anxiety and depression (5.8%). The factors significantly correlated with mental health status included religion, physical illness, drug use, family relationships, job satisfaction, beliefs about mental health problems, and stressful life events.

The findings of this study can be used for planning to strengthen psychologic especially in vulnerable group in order to effectively provide services to the people and prevent them from mental health problem.

Keywords: mental health problems; Makkasan railway; vulnerable group

* Granted by Public Health Nurse Alumni Associate

** Borromrajonani College of Nursing, Bangkok, e-mail: sutthanan_pop@hotmail.com

*** Borromrajonani College of Nursing, Surathani



ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัญหาทางสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่พบได้บ่อย โดย มีสาเหตุจากปัญหาต่างๆที่ส่งผลทำให้เกิดภาวะเครียด ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้บางรายไปหาทางออก ที่ผิดๆ เช่น ดื่มสุรา หรือใช้สารเสพติดเพื่อระบาย ความเครียด ส่งผลให้สังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหา วิกฤตเศรษฐกิจ การขัดแย้งทางความคิด ความรุนแรง การมีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โรคร้ายแรง โรคทางจิตเวช ติดสุรา พิกการ ลูกมีปัญหากการเรียนหรือ พฤติกรรม เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาทาง สุขภาพจิตและจิตเวชพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่าง ปัจจัยทางด้านชีวภาพและปัจจัยทางจิตสังคม เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส บุคลิกภาพ การมีงานทำความสัมพันธ์ กับคู่สมรส การเจ็บป่วยด้วยโรคทางกาย เหตุการณ์ ความเครียด การสูญเสียคนในครอบครัว การตกงาน การเจ็บป่วยด้วยโรคทางกายเรื้อรัง การใช้สารเสพติด และปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปัญหา ทางสุขภาพจิต¹ ซึ่งผลกระทบโดยตรงต่อจิตใจ ทำให้ เกิดความเครียด ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อบุคคลเผชิญกับปัญหา ทางสุขภาพจิตเป็นระยะเวลานานและไม่ได้รักษาอาจ ทำให้เกิดโรคจิตเวช เช่นโรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล บาง รายอาจมีความคิดทำร้ายตัวเองได้

ประชาชนในชุมชนแออัดเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อ การเกิดปัญหาทางสุขภาพจิตเนื่องจากชุมชนแออัดเป็น ชุมชนที่มีอาคารหนาแน่น ประชาชนอยู่อย่างแออัด มี สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อ สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนความ แออัดของแหล่งที่อยู่อาศัยหรือความเสื่อมโทรมของที่ อาศัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการป่วยทางสุขภาพจิต² อย่างไรก็ตามการศึกษาปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชใน ประเทศไทยในชุมชนแออัดจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาจำนวนไม่มากและ มีระยะเวลาการศึกษามากกว่า 10 ปีตั้งแต่ปี การศึกษาความชุกของปัญหาสุขภาพจิตของประชาชน ในเขตหนองจอกพบว่าประชาชนมีปัญหาสุขภาพจิต ร้อยละ 19.0 โดยระดับรายได้ ปัญหาความสัมพันธ์ใน

ครอบครัว การมีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยร้ายแรง สัมพันธ์กับการเกิดปัญหาการเกิดสุขภาพจิต¹ การศึกษา ในประชาชนในชุมชนแออัด เขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี มีปัญหาสุขภาพจิตร้อยละ 22 ซึ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับ ปัญหาสุขภาพจิตคือ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการ ศึกษา รายได้ สุขภาพร่างกายของตนเอง การเจ็บป่วยของ คนในครอบครัว การตกงาน ปัญหาเกี่ยวกับคู่สมรส ปัญหา กับสมาชิกในครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจและ ความพึงพอใจในงานที่ทำ³ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต ของนักเรียนในชุมชนแออัด เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานครได้แก่ สุขภาพกาย สภาพครอบครัว และ อายุ⁴

ชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน ถูกจัดว่าเป็นชุมชนที่ แออัด ประชาชนที่อาศัยอยู่เป็นประชาชนที่ไม่มีที่ดินเป็น ของตนเอง มีการย้ายถิ่นฐานจากที่อื่น สภาพบ้านเรือน ไม่คงทน ขาดการสุขาภิบาลและสาธารณสุขภาคประชาชน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และค้าขาย รายได้ไม่แน่นอน ประชาชนบางส่วนมีปัญหาทางสุขภาพกายโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนอยู่ในพื้นที่รुक้าสาธาณะทำให้ โอกาสในการเข้าถึงบริการทางสุขภาพจากภาครัฐอาจไม่ เท่าเทียมกับบุคคลอื่น จากสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชน บาง ส่วนมีปัญหาความเครียด อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่มีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ปัญหา สุขภาพจิตและจิตเวชของประชาชนในชุมชน และปัจจัย ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตมักแปรเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลง ของสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้ ทันทกับยุคสมัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการ สืบรวจสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชของ ประชาชนรถไฟ มักกะสัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้สะท้อนกลับ ให้กับประชาชนได้รับทราบปัญหา และนำข้อมูลที่ได้ไป ใช้ในการวางแผนการให้บริการทางสุขภาพจิตและจิตเวช ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนริมทางรถไฟมักกะสันมี ศักยภาพในการดูแลสุขภาพด้านจิตใจต่อไป